

Sáfrány Imre
illusztrációja

Ünnepi ebéd

Urbán János

A koldus leakasztotta nyakából a tarisznyáját, és letette maga mellé a padra. A kora tavaszi napsütésben öreganyókák sütkéreztek, körülöttük az unokák játszadoztak. A fiatalok is ott ültek a melegítő napsugárban a padokon, arcukat a fény felé fordítva, félíg lehunytt szemmel, talán hogy eltemetkezhessenek érzéseikben. Az érzésekben, melyekkel ilyenkor tavasszal küszködik az ifjú és öreg szív egyaránt.

Finnyásak az emberek. Nem nagy kedvvel ülnek a rosszul öltözött alak mellé. Igaz, hogy ha még rászánná is valaki magát az odaülésre, nem tehetné meg, hiszen a koldus, mint valami ünnepélyen szokás, a terített asztalokhoz igazodva, szétrakta a padon azt a sokféle ennivalót, amit a délelőtti folyamán összekoldult a környéken. Lassan, szinte aprólékos pontossággal négy részre osztotta a kenyeret, a szalonnadarabkákat, krumpli is került minden részhez, csak a tojással volt baj, mert mindössze egyet kapott. Egy nyers tojást pedig nem lehet négy felé osztani.

Ha a gondolatok hallatszanának, akkor az öreg melletti padon az a törekeny lányka és az a pufókarcú legényke hallhatná, hogy az a toprongyos koldus imígyen vélekedik: „Na, így fest ez a város... Ezek vagytok ti...

Ezt a félig száraz kenyérkedarabot az a doktorné adta, akinél a cseléd csak két hétig marad meg. Marja, nyúzza a nála dolgozó lányokat... Marja az istenadta, mert irigy és csúnya, mint a mit nem mondtam mi szüretkor... Autón jár és egy darabka száraz kenyeret ad a nincstelennek... Ez a darab szalonna? Igen, ebből négy rész is jut... Az a mosónő adja, akinél mindennap annyi gatyá és lepedő, meg bugyi, zsebkendő van kiterítve, mintha a világ csak szennyesből és kimosott fehérneműből állna... De mit kezdjen az ember egy tyúktojással?... Az a szobafestőné olyan kövér, hogy már három lépésről büzik az izzadtságától... mi lesz a nyáron?... eh, kár azért az egy tojásért szagolni... No, de csak semmi utálkozás, hiszen az a kivénült színésznő, akinél egyetlen szobába van bezúfoltva minden, a szemláltára az ágy alól, az éjjeli mellől szedi ki azt a néhány krumplit, amit olyan méltóságteljesen nyújt át, mintha legalábbis egy ezressel ajándékozna meg az embert. Semmi utálat, bizony, csak semmi utálat, hiszen az a szegény muzsikus, aki ki tudja hol keresi meg a mindennapit, ott lakik a padlásszobában, és hazaérve végighányja vagy a lépcsőházat vagy a szobát... istenem, szegénynek olyan a szakmája, de azért hetenként egyszer ad egy tízest... egy tízest... gavallér ember... persze, ha nincs nála az a hamupipóke székeség, akinek még az a tízes is kelene... nem elég, hogy télidőben meleg ágyban alhat egy gavalléremberrel... Ajjaj, elégedetlenek az emberek... elégedetlenek, mint az az órásmester, aki mindig a feleségét szidja, vagy éppen veri, mikor az ember benyit hozzájuk... Mire számíthat ezeknél az ember?... A mester mérgében nem ad semmit, vagy ha oda vet is valamit, akkor nem jó szívből teszi, az asszony pedig bánatában vagy féltelmében, de az is lehet, hogy szégvenében csak szipog, az orrát szívja és hallgat... És hallgatnak még sok helyütt az emberek ha benyitnak hozzájuk...

És ahol nevetnek? A nevetés reményeket ébreszt. Az a csicsergő, mindig éneklő, nevetgélő asszonyka, annak a postásnak a felesége, aki a levelekben az örömeket meg a bánatokat hordja, és eszébe sem jut, hogy a szegény koldusember fülét bántja az a kacarászás, ami ott benn a szobában szól valakinek... de azért hallgatni kell, hallgatni, hiszen az asszonyka xipirulva, nevetgélve két levesmérő kanál cukrot adott... bizony, az az asszonyka mindenképpen édesíti az életét... Mert van aztán, akinek elég keserű a mindennapja, mint annak a patikusnak, aki egyebet sem hallhat, csak panaszt, meg a fájdalmat... De azért nem rossz ember. Sovány, mint a gereblye, de azért a mai ebéd sem volna egész, ha ezt a darabka sajtot nem adja... és olyan szépen mondja, hogy „No, öregecském, hogy vagyunk a lányokkal? Adhatok egy kis szíverősítőt...” Ja igen, a lányok... a lányok... most is ott ül néhány... szépek, nagyvonalú szépek... szegénykéim, azért sajnálni kell őket, olyan magányosan üldögélnek, vagy az öreg asszonyok mellé telepedve bámulnak a semmibe... ajjaj, ők még nem tudják, hogy holnap már úgy fáj a tegnap... mert az érzések... igen, azok megmaradnak és akkor már késő, minden késő, mikor már fogatlan ínnyükkel rágódhatnak csak az idő múlásán. Miért is nem ezeknek szerez vőlegényt az a patikus?...

Valaki megzavarta gondolataiban az öregét. Egy magas, szőke lányka állt meg a pad végénél. Könyveket szorongatott és nézte, amint a koldus rakosgatja a kapottakat. Az öreg fölnevezett rá, majd mikor látta, hogy a nő valami oknál fogva ott áll és vár, megkérdezte, hogy tán éhes. A kérdezett úgy meglepődött, hogy többször is eldadogta, hogy nem, nem... csak le szeretne ülni. Az öreg a négy részre szétosztott ételmet a pad egyik felébe rakta, aztán leült a pad végére, és inkább csak magának, mint annak, aki már ott ült a pad másik végén, annyit mondott, hogy „no, akkor ebédeljünk”. A szőke lányka azt hitte, hogy ismét őt hívja az öreg enni, és most már határozottabban válaszolta, hogy nem éhes... A koldus erre csak annyit mondott, hogy nem is őt hívja enni, mivel nincs is több teríték, csak

négy, és erre minden évben egyszer megvannak a vendégei, de ha mégis vele akarna enni, akkor a vendégek nem haragudnának meg, ha most őt felé osztaná szét az ebédet.

A lányka azt hitte, hogy bolond emberrel van dolga, és válasz nélkül hagyta az öreg szavait. A koldus pedig, mint aki érzi, hogy van aki hallgatja, szépen csöndesen, de érthetően elkezdett beszélni. „Sanyika, ez itt a tiéd, Matild, te ügyelj a Bélusra, hogy el ne szórja az ételt. No, látjátok, most már kezdhetjük”. Azzal a négy részre osztott élelemből külön külön mindegyikből vett egy-egy falatot és enni kezdett. Mikor lenyelte az első falatot, megkérdezte: „No, kinek mi ízlik?” Aztán hozzátette: „Matildkám, neked adom ezt az egy tojást, hogy jobban bírjad a mosást”. Azzal föltörte a szobafestőnél kapott tojást, és kiitta a tartalmát. „Na, Béluska, ízlik a szalonna?” — kérdezte a láthatatlan valakik közül az egyiket. Aztán odafordult a bal oldalon lévő élelem felé és azt tanácsolta, hogy: „No, Sanyika, együnk. Egy falat neked, egy falat nekem”. Ezzel ismét evett és az egyik falatot Sanyika, a másikat a maga nevében fogyasztotta el.

A lányka mind jobban figyelte az öreget. Mikor már vége felé járt az ebéd, nem tudott ellenállni kíváncsiságának és megkérdezte: „Mondja, jó ember, kikkel ebédel maga?” Az öregnek nagyon tetszhetett a kérdés, mert nyomban, szinte minden meggondolás nélkül válaszolta: „A megboldogult családommal”. „És mindennap együtt ebédelnek?” kérdezte a lány.

Az öreg bevette az utolsó falatot, majd lassan mindent összecsomagolt, és csak amikor már készen volt, akkor válaszolt a lánynak, aki most már úgy nézett az öregre, mintha megbabonázták volna. „Tudod, lánykám — kezdte az öreg, — nem ebédelünk mindig együtt, csak évente egyszer, csak egyszer... azon a napon, amikor elvesztettem őket... Ha kíváncsi vagy rájuk, bemutatom mind a hármukat... A Matild, ő a feleségem, mosónő. Nem sápadt, nem is sovány, hanem igazi egyszerű, keményhúsú, izmos, jókedvű asszony... Nem házakhoz jár mosni, helyébe hordják a ruhát, és el is jönnek érte... hogy mennyiért mos?... mit keres?... no, ezzel nem fárasztalak... az akkori és a mai pénz értékének számolgatása fölösleges... Jó asszony, a Sanyikát, az öregebb fiúcskánkat, meg a Béluskát, a kisebbet, tisztán tartja, olyanok mint a patyolat, és arra neveli őket, hogy szeressenek engem... Mikor hazaérek, ott csüngnek a nyakamban, mint az édes, zamatos körték a fán. A Sanyika barna, a Béluska szőke, olyan, mint a te hajad, de majd megbarnul”. A lány önkéntelenül megsimogatta szőke fűrtjeit. Mozdulatára az öreg elhallgatott, majd még hozzátette: „No, ez az én családom”. Aztán újra elhallgatott.

A lány is hallgatott. Nagysokára, kissé meghatódva, megkérdezte mégis az öreget, hogy mikor és hogyan vesztette el a családját. Az öreg rá se nézett, fölállt és úgy indulóban mondta: „Nem vesztettem én el őket... nem, csak meghaltak... meghaltak egyszerre... háború volt... meghaltak a romok alatt... tavasz volt akkor is... éppen ezen a napon történt... és ezen a napon mindig meghívom őket ünnepi ebédre... hiszen tudod...”

